

MENIGHETSBLADET

Berg, Rokke, Halden, Asak, Tistedal, Idd og Enningdalen menighet

Nr. 4 | 29. årgang | november/desember 2015

En ny verdensordning

Biskop av Verona i Nord-Italia, opprinnelig fra Mauretania i Vest-Afrika, virket på slutten av 300-tallet, var kjent for sine prekener.

Dette er en ny verdensordning, gjennom sin kjærlighet til oss ble Gud et gråtende barn.

Han ble lagt i en krybbe for å vise at han er folkenes hyrde. Han, som ikke kan eldes, går inn i den hastende tiden. Han er Gud, men tar allikevel en fortapt menneskeslekts lidelser på seg. Han gjør det for å beseire døden og gi mennesket evig liv. Guds makt består i at han kan være den han ikke er og allikevel alltid være den han er.

Den evige Faderens evige Sønn er vår Gud. Han er Gud og menneske. Han står midt imellom Gud og mennesket. Han viser i sin svakhet at han tilhører oss; i alle sine under beviser han sin majestet.

ZENO FRA VERONA

MENIGHETSBLADET

Utgis av Den norske kirkes menigheter i Halden kommune.

I redaksjonen:

Ansvarlig redaktør: Unni E.B. Nøding
E-post: unninoding@halden.net
Redaksjonen: Liv Hauge Johansen, Arild Stang, Ann Kristin Samuelsen, Kari Mjølnerød og Inger Lise Skauge

Grafisk produksjon:

Suveren Kommunikasjon AS, Halden

Trykk: Amedia

Opplag: 13.900

Gaver til Menighetsbladet:

Bankkonto 1030 07 44023

Stoff til Menighetsbladet bør helst leveres på e-post til unninoding@halden.net

Kjære lesere,

*For et barn er oss født,
en sønn er oss gitt.*

*Herreveldet er lagt på hans skulder.
Han har fått navnet Underfull rådgiver,
Veldig Gud, Evig Far, Fredsfyrste.*

Slik lyder den gamle profeti fra Jesaja (kap.9:6) ca. 700 år før Messias fødsel. Slik lød den i synagogene på Jesu tid; slik lyder den i de kristne kirkene over hele verden i dag. Et barn, en sønn, en far, en fyrste – universets skaper og herre åpenbarer seg i barnet, i mannen, i underet, i Guds salvede, i Hans Messias, det er Kristus (på gresk). «Og du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synde», sier engelen til Josef i en drøm. (Matteus 1:21). Navnet betyr «jahve frelser/redder» på hebraisk og betegner Jesu oppgave på jorden.

Dette er kjernen i julens budskap og i adventstiden som vi nå går inn i.

Så ønsker vi dere alle en god adventstid og et møte med Ham som var barnet i krybben og som er universets Herre!

Unni E.B. Nøding

Noen ord om kirkevalget i høst

Med Åpen kirkegruppe i ledelsen ble flertallets innstilling et rådgivende ja til kirkelig vielse av samkjønnede par. Dette utløste stor glede hos mange støttespillere og dyp sorg hos andre innen kirken. Spørsmålet har for lengst ført til en farlig splittelse av Den norske kirke, skjønt et samlet bispekollegium hevder at dette ikke er kirkesplittende læremessig. Men hvordan kan to så motsatte syn være like sanne, like riktige? Noen var skuffet og harme over at redaktøren i forrige nummer av bladet ikke presenterte de to syn som likeverdige. Bibelen ga meg intet mandat til det. Derfor ble det ikke gjort.

Ved fortsatt å hevde to likestilte syn i dette spørsmålet, vil Den norske kirke, som Den svenske kirke, avskjære seg fra det store fellesskap av søsterkirker i Afrika, Asia og delvis Amerika. Ønsker vi det? Har vi råd til det?

Unni E.B. Nøding, red.

Neste nummer

Siste frist for innlevering av stoff til neste utgivelse er **fredag 26. februar**. Neste nummer av Menighetsbladet trykkes **onsdag 9. mars**.

Biskop Atle Sommerfeldt:

Gud er hos oss

En av våre fine juleskikker er at vi henger en lysende stjerne i vinduet. I de mørke juledagene er stjernen synlig på god avstand og gir mørke vinduer et vennlig inntrykk. I mitt barndomshjem var stjernen også en markør som viste at i dette hjemmet lot vi stjernen lede oss til det store underet i stallen i Betlehem. I den stallen ble Gud født som menneske. Der tok jorden himmelen i favn når Maria vugget barnet i søvn. For å sitere Alf Prøysen: «Den fyste gong hu skinte så laga hu ei bru, imellom seg og himmel'n og ei krubbe og ei ku»

Julefortellingene i Det nye testamentet knytter stjernen til tre vise menn. Det sies ikke noe annet om dem enn at de kom østfra. Noen mener de kom fra Petra i Jordan, et av de viktigste knutepunkter mellom øst og vest, nord og sør. Gavene

de brakte med seg; gull, røkelse og myrra, viser at de kom fra et sted med vidstrakte handelsforbindelser. Gavene markerte at hele verden var med på vandringsreisen til Betlehem. Andre mener de kom fra Iran fordi kunnskapen om å lese stjerne-tegn var mest utviklet der. Den iranske zoroastrimereligionen la særlig vekt på kunnskapsdannelse basert på tyding av stjerne-tegn.

Fortellingen sier at vismennene dro ut på vandring fra trygge og kjente omgivelser, ledet av en stjerne. De vandret til et folk de ikke tilhørte, et folk som hadde en tro vismennene sto utenfor. Deres vandring startet som en leting etter en kraftfull konge som skulle herske over sitt folk. Vandringsreisen førte dem vekk fra maktens palasser og inn til en

konge født i en stall av en ugift tenåringsmor.

For meg representerer de tre vismennene den lengsel som ligger dypt nedlagt i de aller fleste mennesker gjennom alle tider og på alle steder. Det er en lengsel som ikke tilfredsstilles av makt, penger, prestisje og godt omdømme hos naboer og kolleger. Det er en lengsel etter helhet, akseptering og helbredelse. Denne lengselen gjør menneskeheten til et folk på vandring, som søker styrke og stillhet midt i en tilværelse som ofte har islett av uro, bekymring og nød slik dikteren Eivind Skeie beskriver det i salmen «Vi er et folk på vandring» (Norsk Salmebok 618). Betlehemstjernen leder oss dit.

Gud lar vismennene fra en annen kultur, med et annet språk og annen religion bli

ledet av en stjerne til Jesu føderom. Jesus ble ikke bare sendt til jødefolket, men kom til hele menneskeheten for å vise oss alle at Gud er hos oss. Gud er ikke lukket inne i de båser og grupperinger vi måtte finne tjenelig og naturlig. Stjernen forteller oss at Gud er større enn alt vi kan forestille oss. Stallen og krybben viser oss at Gud oppsøker hver og en av oss der vi er, og slik vi er, med Ordet om nåde og kjærlighet.

Julestjernen i vinduene våre uttrykker at stjernen har stoppet også over våre hjem, og forteller at Gud er tilgjengelig for oss. I vår livsvandring under Betlehemsstjernen kan vi hvile i tillit til at Gud ledsager oss hele tiden. Da kan vi synge de gode julesangene med full røst og tenne de mange lys og stjerner i vintermørket. Gud er hos oss.

Bidrag til Menighetsbladet

Styret for Menighetsbladet er takknemlig for at vi fortsatt kan utgi bladet fire ganger i året, og vi håper at leserne – som vi – er fornøyde med innhold og utseende.

Det er imidlertid ikke gratis å utgi bladet. Til tross for at vi er velsignet med dyktige bidragsytere og ivrige avisbud som stiller opp gratis for bladet, er det kostnader tilknyttet produksjon og trykk. Vi takker våre trofaste annonsører som bidrar til driften av bladet, men ønsker også du som privatperson å hjelpe til?

Du har mulighet til å bidra med en pengegave til kontonr 1030 07 44023.

DIAKONI I FOKUS

33 år i diakoniens tjeneste

Tidlig ble **Nelly Hognestad** opptatt av diakoni, og da yrkesvei skulle velges, var det ingen tvil hos henne. Hun ville bli sykepleier og valgte en treårig sykepleieskole der diakoni sto i fokus, nemlig det som den gang het Menighetssøsterhjemmet. I dag inngår denne utdanningen i høyskolesenteret Diakonova.

TEKST: **INGER LISE SKAUGE**
FOTO: **ARILD STANG**

– Hvordan startet ditt engasjement i Asak menighet?

– Vi kom flyttende til Halden i 1970. Da var jeg småbarnsmor, forteller Nelly og fortsetter: Familien knyttet seg raskt til menigheten, og jeg ble valgt inn i menighetsrådet i 1982.

– Hvordan ble du så knyttet til diakonalt arbeid?

Nelly gløder virkelig når hun fortsetter: – Asak menighet tilhørte Berg prestegjeld den gang. Og under en bispevisitas, der biskop Lislerud var inspirator, kjente jeg veldig sterkt at jeg ønsket å gjøre noe med den diakonale tjenesten i Asak. Det fantes nemlig ikke noe organisert diakoniarbeid i menigheten den

gang. For å få hjelp til å komme i gang, snakket jeg med diakonikonsulent Jan Fredrik Lund. Han var så glad for mitt initiativ at han satte i gang kursvirksomhet her i området, både sjelesorgskurs og kurs i diakonalt arbeid.

– Hva ble så resultatet av kursvirksomheten?

– Fra deltakerlista på kursene ble personer fra misjonshusene i området kontaktet. Disse personene dannet det første diakonivalget for Asak og Tistedal, sammen med representanter fra menighetsrådet.

– Hvilke oppgaver ble prioritert?

– Vi startet med besøkstjeneste – en oppgave som fremdeles er i funksjon. I dag består besøkstjenesten av ca. 12 personer fra

menigheten som jevnlig besøker de over 80 år som har ytret ønske om å få besøk. Til jul har besøkene med seg en blomsterhilsen fra menigheten. I de senere år er oppgavene blitt flere og mer mangfoldige. Diakonivalget tar ansvar for den praktiske delen når det arrangeres «Møtested Kirken» to ganger i året. Noen i utvalget deltar også med en hjelpende, praktisk hånd i forbindelse med Barnesang med middagsservering. I mange år har også diakonivalget arrangert formiddagstreff hver vår og høst, der det tilbys skyss.

Nelly Hognestad gir uttrykk for både glede og takknemlighet over å ha fått være med i denne tjenesten – alle år som leder av utvalget. Når hun nå har valgt å gå ut av det formelle diakoniarbeidet i Asak menighet etter hele 33 år i tjenesten, ønsker Menighetsbladet å takke henne for den lange, trofaste tjenesten, der andre mennesker har vært fokus for arbeidet som har vært gjort. På utfordringen om kort å si hva diakoni er for henne, svarer hun umiddelbart: – Å drive diakoni er å være et medmenneske i hverdagen – se mennesker og deres behov.

Nytt fra Halden menighet

Valg til menighetsråd

Det var stor tilstrømming til valgurnene på valgdagen i september, og det ga også utslag på antallet som stemte ved kirkevalget. Halden menighet hadde to stemmesteder å ta seg av – Konservativen og Hjortsberg skole. Takk fra menighetsrådet til dere som stilte opp og hjalp til ved valget. Dere gjorde en god og viktig innsats. Resultatet av valget i Halden:
Medlemmer:
Maria Svendberg
Hans Petter Hannaas
Aslakstrøm
Anne-Brit Bjørk
Aud Pettersen-Solberg
Varamedlemmer:
Hans Petter Hermansen
Frode Haarby
Ragne Hansen Størseth

Felles menighetsråd

Som kjent gikk Halden og Rokke inn på en forsøksordning med felles menighetsråd i perioden 2015–19. Etter valget i de to menighetene består det felles menighetsrådet av:
Medlemmer:
Ole Johannes Ulseth
Maria Svendberg
Sissel Bislingen
Hans Petter Aslakstrøm
Gerd Myren
Anne-Brit Bjørk
Gerd Syverstad
Aud Pettersen-Solberg
Varamedlemmer:
Hans Petter Hermansen
Turid Eriksen
Frode Haarby
Ragne Hansen Størseth
Rådet konstituerte seg med
Leder: Anne-Brit Bjørk
Nestleder: Ole Johannes Ulseth

Konfirmanter

Det er 17 konfirmanter i Halden denne gang. En fin flokk som ble presentert på gudstjeneste i september. I løpet av høsten og våren er de med som medhjelpere ved gudstjenester, slik at menigheten blir litt kjent med dem. En fin gruppe ungdom.

Allehelgensdag

Det kom mange til gudstjenesten på Allehelgensdag. En enkel høytidssamling med vekt på å minnes dem som har forlatt oss. En god del av de tilstedeværende tok imot invitasjonen til kirke-kaffe i menighetslokalet i Os Allé med muligheter til et uformelt fellesskap.

Pilegrimsvandring

Lørdag 26. september ble det arrangert vellykkede pilegrimsvandring i forbindelse med Halden bys 350-årsjubileum både fra Berg og Idd kirke i samarbeid med byens to Historielag og Foreningen Haldens Minder. Om lag 80 pilegrimer møttes i Immanuelskirken til suppeservering og en kort pilegrims-samling der bl.a Anne-Sophie Hygen fra Østfold Fylkeskommune deltok.

Loppemarked

2.-4. oktober arrangerte Idd Menighetsråd loppemarked på menighetshuset, Karlsholm. Vi hadde fått samlet en imponerende mengde lopper, så det var noe for en hver smak.

Fra kjøkkenet ble det som sedvanlig servert vaffer, boller, kaffe og annen drikke. Spesielt på åpningsdagen var det møtt opp mange kjøpelystne mennesker, og det ble gjort mang en god handel. Vi ønsker med dette å takke dem som sponset oss med annonse (ARE A/S) og ingredienser til kaffe og vaffer (Kiwi Risum), alle medhjelpere og – ikke minst – loppegivere og handlende.

TUSEN TAKK!

IDD MENIGHETSRAÐ.

Nytt fra Rokke menighet

22. september fikk Rokke kirke besøk av **Gledesspredere**. De bar sitt navn med rette. Og gleden de viste ved å synge smittet til oss som satt å hørte på. Vi følte stor beundring for hjelperne de hadde med seg og de som fremførte det hele. Menighetsrådet serverte saft og kaffe med tilbehør. Det var mange som var i kirken denne kvelden.

27. september var gudstjenestens innhold rettet mot **1-2-3 åringer** som fikk hver sin gave. Det var Jan Boye Lystad og Janne Tode som hadde ansvaret denne søndagen. Den ble avsluttet med kirkekaffe.

25. oktober var det **høst-takkegudstjeneste** v/Jan Boye Lystad og Janne Tone. Berg Bygdekvinne lag pyntet med blomster, frukt og grønnsaker. Denne dagen fikk 4-åringene ei bok. De hadde også med seg litt til pyntingen. Det var barnedåp og kirkekaffe.

31. oktober var det **minnesamling** v/Halvor Gregersen. Mange lys var tent både ute og inne. Wenche og Lasse Johnsen sang og spilte. Lisbeth Bjerke leste selvskrevne dikt. Det var seks personer som var stedt til hvile dette året, og som ble minnet ved å tenne et lys. En fin kveld til å minnes de som har gått bort.

I høst har det vært **valg på nytt menighetsråd**. Halden og Rokke skal samarbeide de neste fire år. Menighetsrådet i Rokke hadde et nyttig møte med de nyvalgte i Rokke og Morten Lager. Samtidig har menighetsrådene i Halden og Rokke hatt møte med de nyvalgte. Ole Martin Kynningsrød takket for interessen og arbeidet som gamle menighetsrådet har gjort. De nyvalgte ble ønsket til lykke med den jobben de skal gjøre de neste 4 år.

Nytt fra Berg menighet

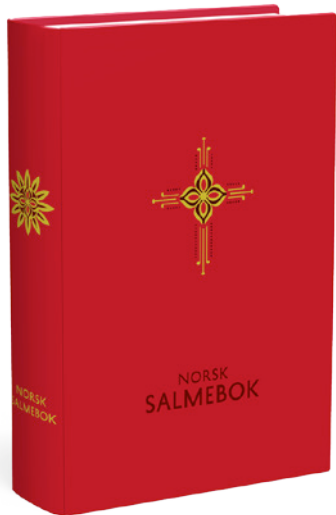
Julekonserter

Søndag 29/11 er det julekonsert med koret Mixdur. Menigheten ser frem til en stemningsfull kveld med kor og solister og med kjente og ukjente musikalske uttrykk. Menigheten arrangerer også i år julekonsert med **Dag Brandt og Tore Pettersen**. Artistene vil dele sine barndomsminner og tradisjoner fra juletiden og byr på juleviser som har fulgt dem gjennom livet. Det skjer torsdag 17. desember. Velkommen til disse konsertene, som er fylt med en stor porsjon stemningsfull julemusikk og sangglede.

Thor Nonseid: Ny salmebok – nye salmer

Mennesket i Guds verden

Omtale av N13, 726

Naturvern og klima er saker som har preget året 2015. TV-aksjonen for bevaring av regnskogområdene, satte et bredt søkelys på konsekvensene av overforbruk, profittbegjær og avskoging. Skaperverket står under et konstant ødeleggende press.

Pilegrimsvandring med klimautfordringen i fokus har vært og er i gang fra nord og sør. Kronprinsessene Mette-Marit og Victoria møttes 22. august ved Elgåfossen på grensen Norge-Sverige for å føre stafetten videre mot klimatoppmøtet i Paris som starter 30. november. (www.klimapilegrim.no)

Den katolske kirkes Pave Frans har med sitt lærebrev i juni tatt sterkt til orde for en ny kristen forståelse av livskvalitet gjennom en livsstil fri for unødvendig forbruk. Gud satte mennesket til å vokte Edens hage. (1. Mos. 2;15) Det betyr at vi skal vise omsorg, beskytte, overvåke og bevare den. Å vurdere virkninger av våre handlinger og personlige beslutninger på verden rundt oss, er i følge Paven et moralsk imperativ. (Vårt Land 13. juli, 2015.)

I Salmenes bok finner vi sterke og poetiske uttrykk for hvordan Gud viser sin storhet og godhet i skaperverket. «Du gjester jorden og lar den drikke dypt, du gjør den overdådig rik. Guds bekk er full av vann, du sørger for kornet, ja, slik sørger du for jorden.» (Salme 65;10)

Ser vi så på vår kirkes salmebok, finner vi et rikt utvalg av salmer om Guds skaperverk og

om rikdommen av Hans gode gaver til mennesker og alt liv i naturen. Det er salmer som uttrykker takken for Guds gode gaver, men også salmer som viser oss oppgaver og ansvar.

Se for eksempel:

Takk, gode Gud, for alle ting (N13, 290)

Opp all den ting som Gud har gjort (N13, 291)

Når heile verda syng mot Gud (N13, 304)

Noen må våke i verdens natt (N13, 738)

Adam, kvar er du (N13, 728)

* *Menneske, du som har kunnskap* (N13, 726)

Den sistnevnte skal vi se nærmere på som en av de nye salmene i Norsk salmebok.

Salmen bygger på Hustavlen «Ropet fra en såret jord», av Finn Wagle og Eyvind Skeie i 2001. Biskop Finn Wagle i Nidaros spilte en aktiv rolle i kirkemøtet 2001 hvor temaet Forbruk og rettferd sto på dagsorden. I samarbeid med forfatter Eyvind Skeie ble det formulert et opprop i form av en hustavle.

Nedenfor gjengis overskriftene i oppropet. (Kan leses i sin helhet www.gronnkirke.no) :

HUSTAVLE

- * Ropet fra en såret jord
 - * Oppdag helheten
 - * Sans helligheten
 - * Gled deg over skjønnheten
 - * Dyrk sammenhengen
 - * Kjemp for rettferdigheten
 - * Lev i forsoningen
- (Finn Wagle/ Eyvind Skeie)

Eyvind Skeie (f. 1947) er en av våre mest produktive salmeforfattere. I 2007 ga han ut sin egen salmebok med 316 salmer med egne tekster, ganske unikt i norsk salmehistorie. Hans salme-produksjon strekker seg over et vidt felt, fra populære julesalmer som «Tenn lys» (N13;25) og «En stjerne skinner i natt» (N13;68) til kantaten «Visst skal våren komme». (Se N13; 897 og 899). 38 av hans egne tekster og 17 oversettelser er kommet med i Norsk salmebok 2013. Det er salmer som dekker hele kirkeåret fra advent til fastetid, påske til Allehelgensdag, og salmer som dekker alle øvrige hovedavsnitt.

Salmen som er tatt frem denne gang, er plassert under overskriften: MENNESKET I GUDS VERDEN. Forvalteransvar og ærefrykt for livet.

Blant alle de komponister som Skeie har samarbeidet med, finner vi bl.a. Sigvald Tveit, Egil Hovland, Per Tveit, Harald Herresthal, Svein Møller – og mange flere. Det spesielle med salmen som er valgt her, er at komponisten ikke er å regne blant våre kirkemusikere, men er mest kjent fra populærmusikkens felt: Arne Bendiksen (1926–2009).

Det som kanskje knyttet Arne Bendiksen og Eyvind Skeie mest sammen, var at de begge var ektefødte bergensere. Norges «Grand Prix»-konge, kjent for viser som «Den siste mohikaner» og «Jeg vil ha en blå ballong», har altså funnet sin vei inn i salmeboken ved Eyvind Skeies hjelp. Tross over 20 års aldersforskjell fant de fram til en musikalsk og

personlig kontakt i Bendiksens eldre år. Melodien til salmen ble komponert i 2002. Og melodikongen Bendiksen har også her vist at han kunne finne den rette tone og rytme som løfter sangen. Lytt til salmen på internett: NRK TV Salmeboka minutt for minutt; 27:33. Ta frem salmeboka og syng med.

Menneske, du som har kunnskap

(N13 nr. 726)

1 Menneske, du som har kunnskap,
jorden er gitt deg i gave,
en vev uten sømmer,
en helhet fra Gud,
/: riv ikke veven i stykker !: /

2 Menneske, bruk dine sanser.
Kjenn hvordan alt bærer til deg
den hellige duften fra skapelsens gry.
/: Alt skal du verne og elske. :/

3 Menneske, all denne skjønnhet
eier sin rikdom alene,
så stans på din grådige råvarejakt.
/: Alt skal forvaltes ærbødig. :/

4 Menneske, selv er du innfelt
i denne jordiske orden.
Du har det du fikk og må gi når du går,
/: alt er et lån og en gave. :/

5 Menneske, kjemp for det gode,
slik at rettferdighet seirer,
for jorden, vår mor,
bærer nok for enhver.
/: La ikke fattigdom råde. :/

6 Menneske, jorden er truet,
veven blir revet i stykker!
Menneske, hør gjennom alt som er skapt,
/: kall til et liv i forsoning! :/

For det en kan vite om Gud

For det en kan vite om Gud, ligger åpent for dem; Gud selv har åpenbart det. For hans usynlige vesen, både hans evige kraft og hans guddommelighet, har menneskene helt fra skapelsen av kunnet se og erkjenne av hans gjerninger. Derfor har de ingen unnskyldning. (Rom. 1, 19–20)

AV ROY NORDBAKKE
TIDLIGERE FØRSTEAMANUENSIS
I BIOLOGI VED HØGSKOLEN I ØSTFOLD

I **Romberbrevet** skriver Paulus til en menighet han selv ennå ikke har besøkt. Før han begynner å forklare selve evangeliet om Jesus Kristus, sørger han for å legge selve fundamentet. Nemlig at det finnes en Gud som har skapt alt. At Gud finnes er etter Paulus mening helt åpenbart. Hele skaperverket vitner så sterkt om dette at Paulus sier at menneskene ikke har noen unnskyldning for ikke å tro. Det er verd å legge merke til at Paulus også henviser til skaperverket når han møter greske filosofer og tenkere på Areopagos (Ap.gj. 17). Da Paulus skulle forkynne evangeliet til folk som hadde et helt annet livssyn enn det jødene hadde, så begynte han med å henvise til skaperverket og at det finnes en skaper. I dag lever vi i en etter kristen kultur, og et svært pluralistisk samfunn. Mange forskjellige livssyn konkurrerer med hverandre om menneskenes oppmerksomhet. Noen er teistiske, andre er ateistiske. I så måte er situasjonen ikke så annerledes enn på Paulus tid.

Er det i dag mulig å henvise til skaperverket slik Paulus gjorde? Du har muligens hørt det motsatte, nemlig at oppdagelser innenfor naturvitenskapen har gjort troen på en skaper overflødig. Men hvordan er det egentlig? Er det umulig å tro på Gud dersom en ønsker å være et opplyst, fornuftig menneske ca. 2000 år etter at kristendommen så dagens lys?

Det er i grunnen et paradoks at den moderne naturvitenskapen som ble til i en kristen kultur, og som ble drevet fram av kristne mennesker, i dag kan bli brukt som argument for ikke å tro på en skaper. Kepler, Galilei, Newton, Maxwell og mange andre

var kristne, og de så på sin forskning som et forsøk på å forstå hvordan Gud hadde organisert verden. C.S.Lewis uttrykte det slik: «Menneskene ble vitenskapelige fordi de trodde det var lovmessigheter i naturen, og de trodde det var lovmessigheter fordi de trodde at det fantes en lovgiver.»

Naturvitenskapen verken kan eller vil uttale seg om det finnes en Gud eller ikke. Naturvitenskapen er opp-tatt med å finne ut hvordan naturen fungerer, ikke om det finnes en Gud eller ei. Derfor finnes det også mange kristne naturvitenskapsfolk i verden. Selv om naturvitenskapen ikke kan uttale seg om det finnes en skaper eller ikke, kan allikevel naturvitenskapelige oppdagelser peke i den ene eller andre retning. Jeg skrev i forrige menighetsblad om hvordan oppdagelser innenfor astronomi og astrofysikk i sterk grad peker på at Universet ikke er evig, men har en begynnelse. Siden alt som blir til har en årsak, må også universet ha en årsak. Denne årsaken må være evig og ikke materiell. Dette er et opphav som sterkt minner om Bibelens beskrivelse av Gud.

Tidligere mente astronomene at uansett hvordan universet var i begynnelsen, ville det hvis det fikk nok tid på seg, utvikles intelligente vesener et eller annet sted i Universet. Ja, ikke bare et sted men mest sannsynlig mange steder tatt Universets enorme størrelse i betraktning. På grunn av oppdagelser gjort de siste 30–40 årene, er det mange som har begynt å tvile på dette. Grunnen til denne tvilen er oppdagelsen av hvor finjustert de grunnleggende konstantene som styrer Universets utvikling er.

Hadde disse konstantene vært aldri så lite annerledes enn de er i skapelsesøyeblikket, ville det ikke blitt et Univers som kunne huse intelligent liv.

Astronomen Matthew Rees har sagt det slik: «Overalt hvor fysikerne ser, ser de eksempler på finjustering.» Fysikeren David Deutch ved universitetet i Oxford sier det så sterkt: «Hvis noen sier at han ikke er overrasket av universets egenskaper, så gjemmer ha hodet i sanden. Disse spesielle egenskapene er både overraskende og usannsynlige.»

Hva er det som er så overraskende og usannsynlig? Jo det er at de grunnleggende konstantene må ha helt bestemte verdier for at et Univers som kunne huse liv er blitt til. Dersom en av disse verdiene hadde vært aldri så lite annerledes i skapelsesøyeblikket, ville et univers som vårt aldri blitt til. Hva slags finjustering av universet er det tale om? Jo, de grunnleggende lovene som styrer hendelser i universet kan uttrykkes som matematiske ligninger. Disse ligningene inneholder spesielle konstanter. Disse konstantene er ikke bestemt av naturlovene, men de er der, og forskerne vet ikke hvorfor de er der. Disse konstantenes må ha nøyaktig de verdiene de har for at et univers med liv skulle bli til. Hadde disse verdiene vært aldri så lite annerledes i skapelsesøyeblikket, ville ikke universet kunne romme liv. Hvor lite slingringsmonn er det for disse verdiene? Det varierer fra konstant til konstant, men alle verdiene ligger innenfor så smale grenser at det er vanskelig å forstå det.

Jeg skal her bare nevne et par eksempler. Gravitasjonen bestemmer hvordan legemer tiltrekkes hverandre. Alt fra kraften som holder oss fast til jorden, planetenes baner rundt

solen til stjernene som holdes på plass i fjerne galakser. Hvis gravitasjonen var for sterk, ville vi bli knust. Var den for liten ville ingen stjerner blitt dannet. Hva vil for sterk eller for svak si? Jo, det vil si å endre verdien med en verdi som tilsvarer en del av 10 00000000000000000000. Tenk deg en dreibar bryter med 100000000000000000000 streker. Skru bryteren ett hakk, og universet slik vi kjenner det ville ikke blitt til!

Også alle de andre grunnleggende konstantene er svært nøyaktig finjustert. Den konstanten som har forbauset astronomene mest er den kosmologiske konstanten. Det er den som bestemmer rommets ekspansjonshastighet. Hvis denne var forandret med så lite som en på 10^{120} (10 med 120 nuller bak), ville Universet enten kollapse med det samme, eller det ville ikke blitt dannet stjerner og planeter. Dette tallet overgår all forstand! Det skjønner du nok når du hører at det er beregnet at antallet partikler i hele det kjente univers er 1080. Det er nettopp disse tallene som har fått den kjente fysikeren Paul Davis til å skrive: «Dette er for meg et kraftig bevis på at det foregår noe bak det hele. Det synes som om noen har finjustert naturens tall for å lage Universet. Inntrykket av design er overveldende.»

Oppdagelser innenfor moderne astronomi og astrofysikk har ikke gjort troen på at det finnes en skaper mindre. Tvert i mot har disse oppdagelsene styrket gyldigheten i Paulus utsagn: «For det en kan vite om Gud, ligger åpent for dem; Gud selv har åpenbart det.»

Hvilke muligheter har den ikke troende til å forklare finjusteringen av universet. Jo, han må tro på tilfældighetene uansett hvor umulig små de er. Et forsøk på å unnsnippe er å lansere teorien om at det finnes ufattelige mengder av andre univers. På den måten øker sjansene for at et av dem kunne bli slik at det kunne huse liv. Denne teorien er umulig å etterprøve siden vi aldri kan finne ut om slike univers finnes. Det er med andre ord ingen ekte naturvitenskapelig teori, for naturvitenskapelige teorier må kunne etterprøves. Om slike univers finnes, må man vel også kunne spørre hvor disse kom fra.

Nytt fra Berg menighet

Vi synger salmer

Torsdag 26/11 i kirken, synger vi fra salmeboka og blir bedre kjent med gamle og nye salmer. Mulighet for en liten «ønskekonsert».

Torsdagskvelder med tekstsamtale

Torsdag 3/12 arrangerer menigheten samling i kirka med tekstsamtale over kommende søndags prekentekst. Samlingene gir åpenhet for undring og refleksjon. I vårsemestret vil menigheten følge opp disse samlingene på noen torsdagskvelder. Sogneprest Kristin Bakkevig leder samtalene.

Jazzmesse

Søndag 6/12 blir det jazzmesse i kirken. En gruppe fra Halden storband og sangsolist Margrete Gaulin har deltar. Berg menighet ser med forventning frem til dette.

Juniorkonfirmantene

samles én onsdag i måneden etter skoletid, til måltid, lek og læring. Fra våren satser vi på en ny invitasjon til Tårnagenter som ønsker å være med.

«Sammen i kirkens fellesskap»

«Sammen i kirkens fellesskap» var temaet for spesialprest Tor Ivar Torgauten på arrangementet i kirka torsdag den 8/10. Det ble en inspirerende samling om veier til å bygge slitesterke fellesskap – med plass til oss alle.

Høsttakkefest

13 fireåringere fikk 4-årsboka og Bygdekvinnelaget hadde pyntet kirka på en vakker måte. Under ofring rundt alteret fikk vi alle sett nærmere på årets grøde.

Besøk fra Halden fengsel

25/10 deltok presten Lino Lubiano i kirken. Gjennom et skriftlig innlegg, som Elin Torp leste, fikk vi også «besøk» av en av dem som bor i fengselet, og på en god måte delte han med oss sine erfaringer om av hva tilgivelse og nåde er. Gjenkjennelsen til våre egne liv var der for oss alle på denne bots- og bønnedagen.

Konsert

Søndag 25/10 var det konsert i kirka med Sonja Radojkovic. Den profesjonelle pianist spilte verker av Bach, Beethoven, Mendelssohn, Chopin og Tsjajevic med stor glød og brilliant fremført.

Allehelgensgudstjeneste

Pårørende til de døde det siste året fikk invitasjon til å komme til kirken søndag 1/11. Navnene ble lest opp og det var tenning av lys på globen for hver enkelt person som har gått bort. Det ble en høytidelig stund med vakker musikk av Emilie Røsnæss på fløyte.

Kirkejubileum Tistedal

Nytt fra
Idd menighet

Nytt menighetsråd

for Idd ble valgt med rekordstor valgdeltakelse. Det nye menighetsrådet er nå konstituert på følgende vis:

Leder: Bjørg Johansen
Nestleder: Svein Ystehede
Sekretær: Ursula Holmberg
Kasserer: Torbjørn Østby
Øvrige rådsmedlemmer:
Hanne Sørmo Halvorsen
Ragnhild Bukholm
Reidar Finsådal
(Øyvind Johansen har midlertidig fått innvilget permisjon pga sykdom)
1. varmedlem: Ingegerd Bø Jensen. 2. varmedlem: Hanne Hordnes. 3. varmedlem: Liv Ingrid Hansen

Representantene fordeler seg på følgende vis i arbeidsgruppene:

Halden kirkelige Fellesråd:
Svein Ystehede
Trosopplæringsutvalget:
Hanne Sørmo Halvorsen og Ragnhild Bukholm
Husstyret for Karlsholm:
Svein Ystehede, Bjørg Johansen og Ingegerd Bø Jensen
Kirkegårdsutvalget:
Torbjørn Østby
Diakoniutvalget: Ursula Holmberg og Liv Ingrid Hansen
Konfirmantutvalget: Bjørg Johansen (og Øyvind Johansen)
Sang- og musikkutvalget:
Ingegerd Bø Jensen og Hanne Hordnes

Diakoniens høstfest

på Karlsholm ble avholdt 14. oktober med god mat og godt program for utflyttede og innflyttede iddinger. Tradisjonen tro vil Diakoniutvalget også i år i adventstiden dele ut blomster til menighetens eldre.

21.-22. november inviterer trosopplæringsutvalget 11-åringene i menigheten til **LysVåken-overnatting** i kirken. Målet er å bli kjent med kirken og det budskapet kirkens symboler forkynner. Helgen avsluttes med gudstjeneste der hele menigheten er velkommen.

Helgen 19. og 20. september ar det stort jubileum i Tistedal, idet kirken kunne feire de første 150 år. Lørdagen var det stor feiring i festsalen i Spinneriet. Menighetsbladet var til stede under festgudstjenesten søndag.

TEKST OG FOTO: ARILD F. STANG

Kl. 10.45 er kirken på det nærmeste fullsatt. Prosesjon inn i kirkerommet med flaggborg av speidere fra Fossekallen speidergruppe; konfirmanter og liturger. En kvintett fra Tistedal Musikkforening spilte under prosesjonen, – og underholdt senere.

Liturger var biskop Atle Sommerfeldt, prost Kari M. Alvsvåg, og sogneprestene Kjell Halvard Flø og Reidar Finsådal, – samt diakon Hilde Finsådal. Tekstlesere var ordfører Thor Edquist og Eva Martinsen Dyrnes. Konfirmanter leste Dagens Bønn. Emilie Røsnæs underholdt med vakker fløytemusikk i 2 seanser, dels akkompagnert av kantor Rana Ahmadova på klaver.

I sin preken kom biskop Sommerfeldt inn på hvorfor

Diakon Hilde Finsådal og biskop Atle Sommerfeldt.

Kvintett fra Tistedalen Musikkforening.

denne kirken ble bygget, og på forholdene i og rundt Tistedal for 150 år siden. Folk strømmet til tettstedet fra landsbygda for å få arbeid i den voksende industrien. Mye fattigdom og sykdom blant mange som bodde trangt i relativt dårlige hus. Periodevis koleraepidemier.

Det var langt til både Idd kirke og til Immanuelskirken. Det var stort behov for gravplasser i nærheten av bostedet. Men til tross for mye elendighet og død for 150 år siden, understreket biskopen i sin tale at Gud er allikevel livets Gud; ikke dødens.

Det ble stor deltagelse i nattverdsutdeling fra 2 stasjoner; – nedenfor koret og bakerst i kirken.

Etter den flotte og høyst minneverdige festgudstjenesten var det kirkekaffe med stor oppslutning i Pella.

Tom for printerblekk?

Canon/HP/Lexmark og Pelikan blekk

Køhn;libris

Storgata 24 – tlf. 69 18 43 44
– et førstevalg i sentrum

Transport Sprenging Graving

Auensen

Auensen Maskinentreprenør AS
Vestgårdveien 34, 1788 Halden
Telefon 915 16 236

For oss er **privatkunder** like viktige som **bedriftskunder**.

Handelsbanken

www.handelsbanken.no

KIWI
minipris
RISUM

Tlf 69 18 57 93

Trenger du barnehageplass?

tdm BARNEHAGER
www.tdmbarnehager.no

DNB

Busterudgata 31,
1776 Halden
E-post: halden@dnb.no

Bademiljø

Kolås Eff. AS

Autorisert rørlegger
Nedre Bankegate 34,
1771 Halden
Tlf 69 19 07 00

BERGSTRØM
Kjøtt og delikatesser

Tlf. 69 18 56 20

Velkommen til butikkutsalget vårt på Tista senter.

www.bergstromkjott.no

ERLING GRIMSRUD AS

Flatebyveien 1A, 1792 Tistedal • Tlf 69 21 14 60
• Graving • Sprenging • Transport • Høytrykkspyling
www.erling-grimsrud.no

AUTORISERT MASKINENTREPRENØR

Vi kjører for deg!

Ta kontakt på tlf: 69 13 77 00 eller e-post: travel.ostfold@nettbuss.no

nettbuss
nettbuss.no

Kildebo Blomster

Storgt. 16
Tlf. 69 18 14 10

HØK KRO - MOTELL

Kafeteria – Selskapslokaler
Catering – Motell – Hytter

Tlf 69 16 80 00
www.hokkro.no • post@hokkro.no

«Se jeg er med dere alle dager»

Med JIÅFÅ på Tjellholmen

Helgen 16.-18. oktober dro 10 tenåringer fra Halden på ungdomshelg i regi av Norges KFUK-KFUM Østfold krets på Tjellholmen. Ungdomshelgen er en nysatsning fra KFUK-KFUM-kretsen, og målet var å skape en arena hvor ungdom som er engasjert i menighetsarbeid rundt i ulike menigheter i fylket kan møtes, få påfyll og kanskje et nettverk.

– Jeg snakket med kretssekretær Berit Lo i våres, forteller menighetspedagog Johannes Halvorsen. – Hun fortalte at de jobbet med å få på plass en ungdomshelg til høsten. Jeg satt da og planla høstens program for konfirmantlederne våre, og vi fant snart ut at dette var en god mulighet for å lage noe veldig bra sammen. Erfaringene fra helgen

var at dette fungerte veldig bra, og vi kom hjem med veldig fornøyde ungdommer. Det var viktig for oss at helgen fikk et innhold som vi kunne stille oss bak og at dette skulle være noe vi kunne sende ungdommene våre på som en del av JIÅFÅ, lederprogrammet vårt.

I løpet av helgen fikk ungdommene vært med på seminarer de

selv valgte innenfor temaer som korledelse, drama, dans, teknikk og miljøarbeid. De fikk et solid foredrag om lederskap, fikk synge i felleskor (som virkelig svingte; se video på facebooksidene til Kirken i Halden!), og de fikk ikke minst oppleve å være del av et større fellesskap med andre kristne ungdommer. Et bånnsolid team med innhyrede seminarledere med erfaring fra Ten Sing Norway hjalp til å gjøre helgen til en suksess vi håper å gjenta til neste år – og ryktene sier allerede at det er flere menigheter rundt i fylket som har lyst til å være med.

AV JOHANNES HALVORSEN

Nytt fra Idd menighet

2. søndag i advent arrangeres «Vi synger jula inn» i Idd kirke. Idd skolemusikk deltar sammen med årets konfirmanter på det som forhåpentligvis blir en stemningsfull kveld for små og store med tente lys og mye sang og musikk.

Barnehagene på Idd vil også i år pynte kirkens store juletre til glede for hele menigheten. Det skjer på **barnehagegudstjenesten 16/12 kl 09.30**. Menighetsrådet sier på forhånd takk.

Nyttårsaften avsluttes året 2015 i Immanuelskirken med en fellesgudstjeneste kl 18.00. Gudstjenesten er et samarbeid med Halden prestegjeld og markerer en fin overgang til et nytt år.

Menighetens **juletreff** arrangeres på Karlsholm søndag 3. januar kl 17.00. Alle er hjertelig velkommen

Halo venn – Norges største vennefest

Menighetene i Halden arrangerte for 6. året på rad «Halo Venn»-fest i Remmenhallen. Dette er et alternativt opplegg til Halloween og fokuserer på det gode, det trivelige og det hyggelige. Mottoet for Halo Venn er «Det du vil at andre skal gjøre mot deg, det skal du gjøre mot dem!» Det arrangeres «Halo Venn» på 60 ulike steder i Norge.

Barn mellom 3–12 år var samlet til fest og moro, lek og aktivitet. Populært blant de eldste var det store hoppeslottet, «okseridningen» og basketballbanen. Men også aktiviteter som ansiktsmaling, figurballonger, kakepynting og hinderløype falt i smak hos de minste.

Alle barna fikk pølser, kaker og drikke i tillegg til at det ble utdelt godterier ved hver fullført post. Barna var utkledd i kostymer og det var mange varierte og fargerike utkleddingsdrakter å se i salen.

Det store trekkplasteret dette året var konsert med vinneren av Melodi Grand Prix-junior 2014, Mathea-Mari. Begeistrede barn fikk høre henne synge mange fine sanger. Etter konserten skrev soloartisten autograf til alle barna som ville ha.

AV RAGNA RISTESUND HULT

I fyr og flamme

Arrangementet var et Trosopplæringstiltak hvor 12-åringene var innbudt. På grunn av dårlig vær ble samlingen på onsdagen avlyst, men besøket av «Hans Nielsen Hauge» på gudstjenesten gikk som avtalt. Hauge fikk i samtale med presten framme ved prekestolen fortelle om sin virksomhet rundt om i hele Norges land. Opplevelsen ute på jordet i Fredrikstad hvor han

ble satt «i fyr og flamme» ble også formidlet. På slutten av prekenen kom gamlepresten og lensmannen og arresterte Hauge og førte ham ut av kirken. Dramaet som førte oss tilbake til begynnelsen på 1800-tallet var både levende og informativt.

AV RAGNA RISTESUND HULT

1, 2 og 3-åringene

I oktober var 1, 2 og 3-åringene invitert til «Krølle-samling» og «Sprell Levende»-gudstjeneste i Rokke. Barna fikk være med på en lekefortelling om «Sauen som gikk seg bort». 2-åringene ble kjent med kirken sin ved at de var på leting etter «Krølle», den bortkomne sauene som var gjemt på et hemmelig sted. Boken med samme navn var en gave til 2-åringene på gudstjenesten. De andre barna fikk fortellingsbok om Jesus eller CD med kristne barnesanger. På bildet forteller menighetspedagog Therese Bø en bibelhistorie ved hjelp av hånddukka Petter.

AV RAGNA RISTESUND HULT

Halden og Omegn
begravningsbyrå

ADRESSE Damstredet 1
1772 Halden
TELEFON 69 18 44 51
WWW halden-begravelse.no
INNEHAVER Jostein Lie

ALLTID HER FOR DEG

Glassmester'n
a OSKAR HANSEN

GLASSMESTERI OG
RAMMEFORRETNING

Oscarsgt. 14
Tlf. 69 18 29 76. (Nattservice: 92 89 91 11)

AF Bygg Østfold
Tlf. 911 33 400

JENSEN & SCHEELE

jensen-scheele.no

– først og fremst service

Vestgårdveien 1–5 – Postboks 1080, 1787 Berg
Telefon 69 21 35 00 – www.jensen-scheele.no

Montér

Montér Halden
Walkersgt 1 (Høvleriet)
Tlf 46895000

Åpningstider:
Mandag–fredag: 07:00–17:00
Lørdag: 09:00–15:00

Børkes
Bakeri
– baker byens
beste brød

Skippergata 14
Tlf. 69 18 13 72

SpareBank
HALDEN

Vi hjelper deg i
gang med ditt
prosjekt.

Kom innom for en
hyggelig fagprat.

BYGGERIET

Byggeriet LA Bygg
Isebakkeveien 1 (Sørliefellet)
Tlf 476 55 222

HLS
transport
HALDEN LASTEBILSENTRAL SA

Svinesundsveien 337
1789 Berg i Østfold
Tlf 69 19 55 50

STANSEFORMFABRIKKEN

STANSEFORMER
av høyeste kvalitet
Konstruksjon på DAK,
stanseri og matriser
Laserskårne stanser og renseverktøy
Utskjæring av prøve-esker

Stanseformfabrikken AS, Iddveien 66, N-1769 Halden, Norge
Telefon 69 17 52 20 – Telefaks 69 18 21 55

Nytt fra Berg menighet

Småtroll

er for alle barn fra 1–5 år, i følge med en voksen. Vi møtes i Berg menighetshus annenhver torsdag kl 17.00–18.30. Der synger og traller, leker og danser, tegner og spiser vi sammen. Før kveldsmaten har vi en liten samlingsstund hvor det fortelles en fortelling fra Bibelen.

Barneklubb

er for barn fra 5–8 år. Eldre kan også være med for å hjelpe oss. Vi møtes i Berg menighetshus kl 17.00 første torsdag i måneden. Vi har det morsomt, lager ting, hører bibelfortellinger og dramatiserer dem. Så lager vi kveldsmat og spiser sammen. Kontaktpersoner: Toril Skram, 90810501 og Hans Magnus Bakke, 48295514.

Misjonsprosjektet

Menigheten er en del av den verdensvide kirke. Takkeoffer, forbønn og virksomhet i misjonsforeninger, har et spesielt engasjement i forhold til Det Norske Misjonsselskaps arbeid i slummen i Bangkok.

Givertjeneste

Alt arbeid i menigheten bygger på frivillighet. Vi har igangsatt en «givertjeneste» for å finansiere løpende aktiviteter. Vi oppfordrer dere til å støtte det arbeidet vi gjør for bygda. Ta kontakt med leder Jens Myhren eller kasserer i menighetsrådet for å bli «Giver».

50-årskonfirmanter

Berg kirke

Søndag 20. september var det treff for konfirmanter fra 1965. Først deltok de i gudstjenesten ved Kristin Bakkevig som ønsket dem spesielt velkommen. Etterpå var det samling i Berg prestegård, hvor det ble servert snitter, kake og kaffe. Praten var allerede i gang ved porten før gudstjenesten og den fortsatte livlig utover ettermiddagen. De 14 som var tilstede: Jorunn Grimsrud (Huseby), Astrid Westberg (Syverstad), Randi Benestad (Heimdahl), Torill Hoff (Vestli), May Irene Strøm (Spernes), Bente Kristiansen, Randi Skaug, Lisbeth Andersen (Slang), Randi Mortensen (Svendsen), Ragnhild Knuut- (Bjerke), Jostein Lunde, Ole Roald Amundsen, Stein Haugene og Dag Brekke.

Prestebakke

Søndag 4. oktober ble 50 års- konfirmanter fra Prestebakke invitert til festgudstjeneste med påfølgende markering med bl.a. godt å spise og drikke i Pinsemenighetens hus på Prestebakke. Halvparten av de opprinnelige konfirmanter møtte opp! Rekord i fremmøte? Her er gjestene fotografert utenfor festlokalet. Fra venstre: Øystein Moræus, Svein de Flon, Marit Bokerød Hansen, Vigleik Pettersen, Eva Hoff, Odd Olsen, Lisbeth (Nordgjerde) Langvik, Jan Erik Nybakken, Trond Nilsen. Sittende i front: Kapellan Martin Lund (ungd.prest)

FOTO: JOHN EVERT VESTBAKKE

Idd kirke

Årets 50-års konfirmantermarkering i Idd kirke ble arrangert søndag 27. oktober. Etter gudstjenesten ble det kirkekaffe med sang og mimring på Idd menighetshus. Tilbakemeldingen fra jublantene var at det hadde vært en fin og hyggelig markering. Til stede: Fra v.: Olav Nygård, Terje Depui, Hans Erik Hellstrøm, Gro Marit (Jansen) Johnsen, Unni Sæther Graff, Øyvind Bakke, Gerd (Bøe) Nordling, Roy Bjerklund, Hanne Dahl, Rigmor (Bøe) Samuelsen.

FOTO: INGEGERD BØE JENSEN

DET NORSKE
BLÅSEENSEMBLE
Anno 1734

HÄNDELS Messias

MED SCHOLA CANTORUM

Steven Devine, dirigent; Fflur Wyn, sopran;
Ann-Beth Solvang, mezzosopran; Samuel Boden,
tenor; Håvard Stensvold, bassbaryton

IMMANUELS KIRKE
FREDAG 4. DESEMBER KL. 19

BILL.: ORDINÆR KR 250,- DNBE.NO, THON HOTEL
HALDEN ELLER VED INNGANGEN

dnbe.no

SpareBank ØSTFOLD AKERSHUS

YAMAHA

Stjernespekket førjulsconcert

Schola Cantorum og Det Norske Blåseensemble gjenforenes for å skape en uforglemmelig førjulsforestilling i Immanuelns kirke. Denne gangen fremfører de Händels Messias, i samarbeid med verdenskjente solister.

AV FRODE MARTINSEN

HÄNDELS MESSIAS er et oratorium som består av utdrag fra Kong Jakobs bibel om Jesu komme. Verkets mest kjente del er Hallelujakoret. Tradisjon vil ha det til at kong Georg II reiste seg første gang han hørte koret, for å ære Jesus som sin hersker. Da kongen reiste seg gjorde også de andre tilstedeværende det, og det har nå blitt en tradisjon flere steder å stå under denne delen av verket.

Schola Cantorum har samarbeidet med Det Norske Blåseensemble tidligere, da de fremførte Johann Sebastian Bachs juleoratorium i Immanuelns kirke i fjor. Blåseensemblet fremførte

også Messias med BBC Singers i London i fjor, og to av solistene fra denne konserten blir også å

se under konserten i Halden i desember.

AV FRODE MARTINSEN

MISJONS AKTUELT

VED INGER LISE SKAUGE

Det Norske Misjonsselskap

– Nå vet jeg hvem Jesus er – før var han bare et bannord.

Slik siteres en ung gutt fra England som har kommet i kontakt med kristen tro gjennom et av lavterskeltilbudene som kirken i Carlisle bispedømme har. Prosjektet er støttet av Det Norske Misjonsselskap (NMS). Ungdom forsvinner fra menigheter i England. De ungdommene en kommer i kontakt med gjennom prosjektet er tredje til femte generasjons kirkefremmede!

Norges første misjonsorganisasjon

Det Norske Misjonsselskap (NMS) ble stiftet i Stavanger i 1842 og er en selvstendig organisasjon innenfor Den norske kirke. Bildet av misjon som en bevegelse for å bringe evangeliet fra nord til sør i verden, stemmer ikke lenger. I sør er det mange kirker som har stor vekst. I Den gassisk lutherske kirken (FLM) etableres det f.eks. i gjennomsnitt én ny menighet hver uke! Det motsatte er ofte er tilfellet på vårt eget kontinent. Samtidig vet vi at verdens goder og ressurser på mange måter er omvendt fordelt. NMS samarbeider med lokale kirker og organisasjoner i Afrika, Asia, Sør-Amerika – og Europa. Flere steder bidrar vi økonomisk til at misjonærer fra samarbeidskirker reiser til andre land: Fra Kamerun til Mali, fra Madagaskar til

Thailand. Vi har også i flere år hatt en misjonær fra Brasil i Oslo!

Verdig liv – varig håp

NMS' slagord for inneværende treårsperiode er «Verdig liv – varig håp». Det er det vi ønsker å bidra til at mennesker får. Behovene blir definert lokalt. Prosjektene er mange og varierte og er inndelt i programmene: BUDSKAP (evangelisering og menighetsbygging) BISTAND (diakoni og bistand) BYGGING (lederutvikling og organisasjonsbygging).

Vi bidrar til å gi mennesker verdig liv blant annet gjennom landsbyutvikling – med utdanning, helse, vann og jordbruk. Og gjennom kamp mot kjønnslemlestelse og diskriminering og for menneskerettigheter og likeverd. I flere land står kvinners rettigheter og muligheter sentralt. Det samme gjelder barn, funksjonshemmede og marginaliserte folkegrupper. Låne- og sparegrupper, samtalegrupper og andre større og mindre fora er viktige faktorer for positiv utvikling.

Vi støtter lokale kirker i utdanning av prester og lekfolk til tjeneste i kirken, og bidrar til evangelisering og menighetsplanting. TV-sendinger til Midtøsten og Nord-Afrika gjennom den arabiske kristne TV-kanalen Sat-7, er også et viktig prosjekt. Kanalen er en

Misjonsselskapet presenterer i dette nummeret av Menighetsbladet den sjuende og siste organisasjonen som er knyttet til Samarbeidet mellom menighet og misjon, SMM, som nå kalles Misjonsutvalget i Borg bispedømme. Tidligere har vi presentert Areopagos, Himalpartner, Stefanusalliansen, Misjonsalliansen, Den norske Israelmisjon og Normisjon. Denne gangen er det Det Norske Misjonsselskap (NMS) som blir presentert av Misjonskonsulent, Region Øst, Unni Holm Olsen.

Lese- og skrivekunnskaper bidrar til verdig liv. Mali.

Globusagenter – ett av NMSU's leirtilbud på Stenbekk Misjonssenter.

god støtte for kristne minoriteter i området. De bidrar også til å fremme fred og forsoning gjennom sine programmer. Den siste tiden har de sendt skole-TV-programmer for syriske flyktningbarn.

NMS i Norge

I Norge har NMS ca. 2000 foreninger – fire av dem i Halden. Mer enn 550 av Den norske kirkes menigheter har en samarbeidsavtale med NMS om å støtte et misjonsprosjekt. Berg og Rokke menigheter er blant dem. NMS driver også 47 Gjenbruksbutikker og 13 leirsteder. I Østfold er det Stenbekk Misjonssenter som er «NMS' storstue». Der arrangeres det leirer for barn og unge hele året. Det er også mange arrangement for voksne. I tillegg til

«The Bus» er et av kirkens lavterskeltilbud for å komme i kontakt med ungdom i Carlisle bispedømme. England.

NMS og NMSU sine egne arrangement, leies stedet ut til andre som har leirer, weekends, kurs, selskaper og annet. Haldens konfirmanter har hatt weekend på Stenbekk i flere år!

Det Norske Misjonsselskaps visjon er «En levende, handlende og misjonerende kirke i alle land».

Nytt fra Asak menighet

Nytt menighetsråd

Nytt menighetsråd i Asak av Tone Hveding Glømsrød, Magnus Ulseth, Halvard Bø, Ewa Maria G. Høidal, Aslaug H. Mustorp Degnes, Anne-Karine Eriksson, Gerda Solerød og Rolf E. Odberg. Halvard Bø er leder for perioden 1/11–15 – 31/10-16. Videre ble Magnus Ulseth valgt til nestleder, Tone Hveding Glømsrød til sekretær og Aslaug H. Mustorp Degnes til kasserer. Rolf E. Odberg blir menighetsrådets representant i Halden kirkelege fellesråd.

Utvalg, kirkeverter o.a. frivillige medarbeidere

Menighetsrådet arbeider nå med å nedsette utvalg for forskjellige arbeidsområder i menigheten som diakoni og trosopplæring. Vi ønsker oss en liste over frivillige som kan spørres om å bidra under enkeltarrangementer. Alt dette er oppgaver uten bindingstid og hvor det er mulig å trekke seg når en ikke anledning eller lyst til å være med lenger. Dersom noen har lyst til å gjøre en innsats i menigheten, ta kontakt med leder Halvard Bø (halboe@halden.net / 93244052) eller sekretær Tone Hveding Glømsrød. Glømsrød (tonehg@hotmail.com / 95209288).

50-årskonfirmanter

Søndag 8/11 konfirmanter fra 1965 spesielt invitert til gudstjenesten. 32 ungdommer ble den gang konfirmert av sokneprest Hieronymus Heyerdahl Erlandsen. 12 av disse ble presentert under gudstjenesten og fikk utdelt hver sin rose. Etter gudstjenesten var det kirkekaffe ved Gimle Misjonshus med ledsagere.

Nytt fra Enningdalen menighet

Nytt menighetsråd

Berit Olsen (leder), Annie M. Lyngstad (nestleder), Anna Berit Føyen (sekretær), Kari Buer (kasserer). Øvrige rådsmedlemmer: Mona Johnsen og John Evert Vestbakke Grethe Brendemo (1. vara), Trond Åge Østenstad (2. vara), Anne Reidun Sture (3. vara), Pål Ørjan Olsen (4. vara).

Sparebankstiftelsen Halden og Berg

Sparebank har gitt Enningdalen menighet til sammen kr 30.000 til innkjøp av nye salmebøker. Vi takker for gaven og gleder oss til å ta de nye bøkene i bruk 1. søndag i advent på «Vi synger jula inn» i Prestebakke kirke.

JERNIA
BILLINGTON
Tlf 69 17 24 20

HALDEN TANNHELSESENTER AS
Storgata 15 – 1776 Halden
Tlf 69 17 51 52
haldentannhelsesenter.no

ARE-anlegg
Holmo, Iddeveien 70
1765 Halden
Telefon 69 19 33 35
E-mail: post@areanlegg.no

Marthinussen MUSIKK AS
Pianostemmer/
tekniker
Prestegårdsveien 1,
1791 Tistedal
Tlf 91 36 02 45
sverre@marthinussenmusikk.no
www.marthinussenmusikk.no

BIA REGNSKAPSLAG
BERG IDD & AREMARK
Vi er spesialister på landbruksregnskap, men i vår kundeportefølie har vi også aksjeselskaper, enkeltmannsforetak, ANS, DA, Samdrifter og Frivillige organisasjoner.
Rødsveien 46 – 1781 Halden
Tlf 69 19 07 50
www.biaregnskapslag.no

LIE HANDELS-GARTNERI
v/Odde Bru
Tlf. 69 18 00 20
Mandag–fredag 10–17
Lørdag 10–14. Søndag stengt

Förliéz
ETABLERT 1861
Gaven som gleder
Storgata 3, Sydsiden
Tlf 69 18 20 33

Riis-Elektro AS
Helhetlige løsninger innen elektro til private og bedrifter
Walkers gate 14, 1771 Halden
Tlf. 69 18 15 75
www.riiselektro.no

MEMORIUM

- Salg av gravstein
- Oppussing og fornyelse av skrift og ornament
- Bolting av gravstein/sokkel
- Selvvanningskasser/bedplater/rammer

Vegard Rein 454 56 266 Steinar Svenberg 909 90 336

Gud med oss

Men under uten like,
 hvor kan jeg vel forstå
 at Gud av himmelrike
 i stallen ligge må!
 At himlens fryd og ære,
 det levende Guds ord,
 skal så foraktet være
 på denne arme jord!

Det er bek-
 sort natt
 i skogen.
 Fra vinduet
 i den lille
 rødmalte
 hytta siver
 det varmt
 lys fra parafinlamper og peisbål.
 I snøen utenfor inngangsdøra står
 en gutt ikledd mammas ekstra

tykke ullgenser og pappas alt for store skistøvler. Han ser med stor skepsis på mørket rundt seg, og tar to forsiktige skritt i retning utedoen før han stanser; ser seg rundt igjen i havet av vintermørke. Skinnet fra den lille lom-melykten blir raskt spist opp av natten. Gutten snur og er tilbake i varmen og trykgheten bak døra i fire redde hjerteslag.

Et minutt går. Nå går døren opp igjen, og to mennesker skrutter ut i nattemørket sammen. En stor og trygg mormor i rød skianorakk holder en liten men ikke lenger fullt så redd gutt i den ene hånden, og en kraftig oppladbar arbeidslampe i den andre. Sammen går de to den lange mørke veien over tunet. Rundt dem er natteskogen i noen gylne meter badet i lys fra arbeidslampen og omsorg fra en fast mormorhånd.

Momor går gjennom natten sammen med ham. Hun fryser på ørene sammen med ham. Hun følger ham helt inn i det lille treskuret og venter. Sammen med ham.

Gud kom ikke til verden for å betrakte oss eller for å dømme oss. Han kom for å være sammen med oss. For at vi skal få være sammen med ham i evigheten etter tidens ende, men også for å gå sammen med oss i vår verden. Vinteren er en påminnelse om at verden ikke bare er lys og varm. Mørke og kulde finnes: Mørke og kulde i livene våre, i samfunnet vårt og i hjertene våre. Noen ganger er det vi selv som gjør verden mørk og kald, og noen ganger er det vanskelig å forstå hvor mørket og kulden kommer fra. Vi roper til deg; Gud: Hjelp! Det er ikke godt å være menneske i mørket. Vi fryser og er redde.

Julen er Guds svar: – Jeg skal ta med lommelykt, holde deg i handa og følge deg hele veien. Helt frem. Gud går gjennom verdens natt sammen med oss. Det lille barnet som ble født i stallen er himmelens Gud, universets Herre, og allikevel et menneske. Gud har kommet til jorden. Han fryser selv på ørene.

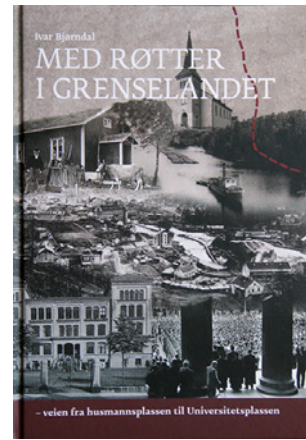

FRA BOKHYLLEN

AV ARILD F. STANG

Ivar Bjørndal

Med røtter i grenselandet

Historiker, lektor, høyskole-direktør, mangeårig redaktør av Menighetsbladet, etc, etc har på ny kommet med en skinnende bok!

Jeg har gjennom årene lest en rekke lokalhistoriske bøker fra Tistedalområdet og Halden. De har alle vært interessante og gitt oss bilder av en svunnen tid. Men den aktuelle boken – med undertittel: «-veien fra husmannsplassen til Universitetsplassen» er en svært personlig beretning om egen oppvekst på Hårbyfjellet/Tistedal og om forfatterens slektninger bakover i tid. Historien begynner med at oldefar Johannes Gabriellson som 17-åring krysset grensen over Bjerkebekk fra Nössemark en gang i 1859 for å søke arbeid i Norge. I hans hjemland så han ingen mulighet for livsopphold.

For noen år siden fikk historielagene i Halden satt opp et skuespill i Fredrikshalds Teater om Barfotjentene. En beretning om 3 jenter fra Dalsland som gikk barfot til Tistedal/Halden for å finne arbeid, et skuespill som gjorde dypt inntrykk på oss.

I den aktuelle boken forteller Bjørndal om Anna Emilie Abrahamsen, kaldt «Bestemor», som var en av mange barfotjenter fra Dalsland. Hun ble farfar Gunnes andre hustru, etter at han ble enkemann. De bodde i mange år ganske kummerlig på Kleppesætre (senere ble kalt Ertehytta) som forpaktere på en tøff kontrakt. To sønner fra Gunnes første ekteskap hadde en lang og strevsom vei til Enerhaugen skole i Asak. Ellers måtte de daglig hjelpe til med skogsarbeid og andre gjøremål på husmannsplassen. Omkring 1924 flyttet Gunne og Anna til Hårbyfjellet i Tistedal.

Innvandrerne til Tistedal/Halden fant arbeid på Spinneriet, ved sagbruk og til dels i landbruket. De bodde trangt og hadde kummerlige forhold.

Ivar Bjørndals bok er en opplevelse. Den må leses og oppleves! Den «er til å bli klok av», for å sitere en gammel venn.

Ivar Bjørndals bok er en opplevelse. Den må leses og oppleves! Den «er til å bli klok av», for å sitere en gammel venn.

Lesefrukt til ettertanke

ved Trond Enger

En venn behøver ikke
 være noen god kompis.
 En venn kjenner man på
 at det er fint også å tie
 sammen med ham.

Sigmund Graff
 tysk forfatter og dramatiker
 1898-1979

Vi som ikke kjenner oss
 selv, ber ofte til skade for
 oss selv – bønnen som
 de vise makter for vår
 egen skyld nekter oss.
 Slik tjener vi på at våre
 bønnen ikke oppfylles.

William Shakespeare
 engelsk poet og dramatiker
 1464-1516

NY BOK!

Ivar Bjørndal:
**Med røtter
 i grenselandet**
 – veien fra husmannsplassen
 til Universitetsplassen

En julegave
 til glede og
 kunnskap!

tb

BERG SPAREBANK
 Lokalbanken ved din side

Tlf. 69 19 60 00 – Fax 69 19 60 01
 www.berg-sparebank.no

HVORDAN HAR DU DET egentlig?

Kirkens SOS 815 33 300
 ET MENNESKE Å SNAKKE MED NÅR LIVET ER SOM VERST

Directa
 Regnskap – Økonomi
 Rådgivning

Skjebergveien 200,
 1743 Klavestadhaugen
Tlf. 69 10 26 60
 www.directa.no

DEKK FOR ALLE BEHOV!

DEKK Partner
Halden Dekk A/S
 Knivsovn. 4, 1788 Berg
 Tlf. 69 19 55 75

Bursdager
 årsmøter
 minnestunder

Tlf 69 17 55 55
 eller 901 69 601

Fabian restaurant
 Torvet 5,
 1767 Halden

Kvalitets-trykksaker

O'K TRYKK

Fiskebrygga
Tlf 69 17 81 50

THON HOTELS

Thon Hotel Halden
 Langrygga 1, 1767 Halden
 Tlf 69 21 33 00
 www.thonhotels.no/halden

OPEL

Glenne Bil AS
 Båstadlundveien 6
 Postboks 2073, Brødløs
 1760 Halden
 Tlf 69 21 10 50
 www.glennebil.no

ØSTFOLDKØRN

avdeling Halden
 Sauøya
 Tlf 69 18 18 19
 Mottak bygg, havre,
 hvete, rug og oljefrø.
 Leierensning og beising av såkorn

ELEKTRIKER Tjenesten

Vi leverer alt fra stikkontakter
 til store prosjekter som skoler,
 borettslag og nybygg.

Tlf 69 17 71 00
 www.elektrikertjenesten.no

EL-PROFFEN

FABIAN
 restaurant og
 pannekakeri

Den norske kirke i Halden

Os Allé 13, 1777 Halden
fellesraad@kirkenshus.halden.no
Kontor for kirkevergen, alle menighetene og kirkene i Halden.
Ekspedisjonstid 10.00–14.00
tirsdag–fredag, (mandag stengt)
Telefon 69 17 95 30
Fax 69 17 95 31

Kirkevergens kontor:

Kirkeverge Jan Ivar Andreassen
906 59 492 / 69 17 95 42
Administrasjonsleder
Torild Hauge
924 08 791 / 69 17 95 40
Driftsleder kirkegård
Knut Skram
913 93 921

Idd menighetskontor:

Daglig leder Ingunn Holmberg
995 07 913 / 69 17 95 65

Kirkelig undervisning:

Menighetspedagog
Iselin Andersen Gjøstøl
415 80 269/69 17 95 69
Menighetspedagog
Johannes W. Halvorsen
941 71 465/69 17 95 66
Kateket/trosopplærer
Ragna Ristesund Hult
934 91 954/69 17 95 67

Diakoni:

Diakon Hilde Finsådal
951 06 257/69 17 95 54
Menighetspedagog
Iselin Andersen Gjøstøl
415 80 269/69 17 95 69

Berg kirke:

Sogneprest Kristin K. Bakkevig
482 69 054/69 17 95 51
Kantor Sevinj Mirzayeva
994 00 894/69 17 95 64
Driftsleder Knut Skram
913 93 921

Immanuels kirke:

Sogneprest Jan B. Lystad
412 05 130/69 17 95 62
Kantor Marie Håkensen
467 81 696
Kantor Sevinj Mirzayeva
994 00 894/69 17 95 64
Kirketjener Øystein Jansen
902 89 122
Kirketjener Ole Johannes Ulseth
936 47 397

Rokke kirke:

Sogneprest Halvor Gregersen
905 50 329/69 17 95 52
Organist Jan Erik Norheim
918 68 861
Kirketjener Morten Lager
907 53 131

Asak kirke:

Sogneprest Kjell Halvard Flø
917 06 068/69 17 95 50
Kapellan Martin Lund
970 62 446/69 17 95 68
Kantor Rana Ahmadvova
486 03 807
Kirketjener
Ole Johannes Solberg
954 64 621

Idd kirke:

Sogneprest Reidar Finsådal
901 32 327/69 17 95 60
Kapellan Martin Lund
970 62 446/69 17 95 68
Organist Knut Ronald Haugen
917 10 691
Kirketjener Karin W. Hansen
915 66 037

Prestebakke kirke:

Sogneprest Reidar Finsådal
901 32 327/69 17 95 60
Organist Pål Espen Haugen
906 50 619
Kirketjener Svein de Flon
481 85 940

Tistedal kirke:

Sogneprest Kjell Halvard Flø
917 06 068/69 17 95 50
Kantor Rana Ahmadvova
486 03 807
Kirketjener Venche Solberg
907 89 361

Dette har betydning noe for meg

Av Bjørn Tore Andersen

Det året jeg fikk lov å gå på bibelskole er en av de tingene som har betydning mye i mitt liv. Et helt år med mange nye venner, mye moro og dyptgående undervisning om temaer som var helt nye for meg i fra Bibelen. I trygge omgivelser med mange voksne å stille spørsmål til, fikk vi lov å grunne på Guds ord. Og i de samme trygge omgivelsene fikk vi lov å prøve ut i praksis det vi hadde lært i timene på bibelskolen. Enten i klasserommet på skolen eller som utsending i møteteam fra skolen. Et av de viktigste øyeblikkene i mitt liv fant sted på en slik praksistur.

Vi var på turné med en gruppe fra bibelskolen. Gruppen vår hadde kort reisevei mellom bedehusene, og tiden vi hadde til overs brukte vi til å diskutere de store teologiske spørsmålene med læreren vår. Til slutt var det en som spurte: «Hvordan kan jeg vite at jeg er kristen?» Det ble helt stille i bilen, det var nok dette spørsmålet alle ungdommene på skolen undret seg mest over akkurat da. Læreren vår svarte at så lenge du tror på Jesus i hjertet ditt og bekjenner at han er Herre, da er du i den båten som skal til himmelen.

– Og poenget, sa læreren vår, – er at du er om bord i båten, ikke hva du tenker mens du sitter der.

For Jesusbåten kommer frem til himmelen uansett hva som måtte hende på veien. Du kan godt sitte der og være helt ubekymret for turen, og tenke at dette går veldig bra, uansett ender du i himmelen. Du kan sitte der og være usikker på om båten bærer hele veien frem, men så lenger du sitter i båten så er du trygg. Du kan også sitte der å være helt sikkert på at det går galt med båten, men allikevel ender du i himmelen så lenge du er i båten.

Det fine med denne Jesusbåten er at det er plass til flere i den. Det er alltid ledige plasser i den. Du er fri til å invitere med deg hvem du vil på denne reisen som går til

himmelen. Kanskje er tiden inne til å ta et dypdykk i hva Gud har gitt oss i sitt Ord? Det er en nedre aldergrense for å gå på bibelskole, men ingen øvre. Det er derfor noe jeg kan anbefale på det varmeste til alle. Da jeg gikk var den eldste eleven 75 år. Vi ble veldig beriket av hennes nærvær. Og den eneste forskjellen på henne og de yngste studentene? Hun var for gammel til å få studielån.

Ordet er ditt

Hanne S. Bråthen

I skrivende stund er det november og advent og jul kommer med stormskritt. I den anledning har jeg tenkt mye på hvordan skolen skal og bør forholde seg til skolegudstjenester. For meg er feiring av advent og jul først og fremst til minne om Jesu fødsel, men det er også andre tradisjoner som juletre, julegaver, samvær med familie og venner og ikke minst forventningene og tankene hos alle de barn og voksne jeg er sammen med på skolen hver dag.

Skolen er ikke lenger trosopplæring for kirken, og dermed er det læreplaner og kunnskapsmål som gjelder. I Halden kommune mener jeg vi har et godt samarbeid mellom skole og kirke. Det er laget gode planer for samarbeidet, og de aller fleste skoler har lange tradisjoner med å avholde en gudstjeneste før jul. Denne gudstjenesten er en del av planen mellom skole og kirke.

Det forventes at skolen tar hensyn til hva foresatte og elever mener og at alle får konkret og tydelig informasjon slik at de vet hva de skal be seg fritatt for. For de

har rett til å bli fritatt for deler av opplæringen, nemlig deler av opplæringen de opplever som utøvelse av en annen religion eller tilslutning til et annet livssyn, eller som de opplever som støtende eller krenkende. Dette gjelder alle fag.

I den generelle delen av læreplanen står det aller først om «det meningssøkende menneske». Det vil si at skolen skal gi elevene grunnlag for å kunne søke etter og finne mening med livet. Jeg skal ikke gå i detalj i forhold til hva dette betyr i praksis, men jeg vil være klar på at barn og voksne må ha et trygt fundament i forhold til livssyn og etikk for å forstå og respektere andres synspunkter og overbevisning. Dette fundamentet må skolen være med på å gi dem, i samarbeid med foreldrene.

I fagplanen i KRLE, kristendom, religion, livssyn og etikk, er et av de gjennomgående målene at elevene skal

- beskrive lokale kirker, finne spor av kristendommens historie i lokalmiljøet og i distriktet og presentere funnene på ulike måter.

- samtale om kristendom og hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom leveregler, bønn, dåp, gudstjeneste og høytider.
- kjenne til kristen salmetradisjon og et utvalg sanger, også samiske.

Fagmålene om hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk er de samme for både kristendom, islam, hinduisme og buddhisme.

I min barndoms verden var dette religioner som var ganske fjernt fra Halden og min oppvekst. I vår tid, derimot, vil de fleste vanlige skoler ha elever tilknyttet flere av disse religionene. Jeg har selv hatt barn med foreldre som bekjente seg til tre ulike religioner i en og samme klasse på mindre enn tjue elever, og det er mange år siden. Nå er det nok relativt få klasser der det ikke er representert flere livssyn.

Hvis vi skal møte alle disse menneskene, elever og foreldre, med respekt og tillit, er det viktig å være lydhør og åpen.

Vi skal ta vare på vår kristne og humanistiske tradisjon, men samtidig være ydmyk og ha respekt for

andres religion og overbevisning. Det er ikke riktig å ta bort alt som handler om kristne tradisjoner for å tilpasse seg, men det er heller ikke riktig å «overkjøre» andres overbevisning.

Vi må ikke glemme at mye av tankegodset i kristendommen er felles for mange religioner og er slett ikke bare begrunnet i kristendommen.

Det vil nok aldri være full enighet om hvordan skolen skal forholde seg i verdspørsmål, men vi må møte våre medmennesker med åpenhet, tillit og respekt.

Da vil vi sammen kunne gi våre barn det fundamentet de trenger for å leve sammen med, samarbeide med og respektere andre mennesker. Alle skal leve i et mer flerkulturelt Norge enn det vi har sett hittil.

<p>GRIMSRUD - en del av GGgruppen</p> <p>INDUSTRIOMRÅDER • BOLIGFELT • VA-ANLEGG • BYGG UTOMHUSANLEGG • SAMFERDSEL • SPEIELLE ANLEGGSSARBEIDER</p> <p>Tlf 69 21 64 20 www.leifgrimsrud.no</p>	<p>Bakkens Auto A/S AUTORISERT VERKSTED Periodisk kjøretøykontroll Service, oppretting, lakkering Tlf. 69 19 61 80 Fax 69 19 61 09 Kleppervn. 1793 Tistedal</p>	<p>HALDEN TAXI</p> <p>TLF. 69 21 32 00</p>	<p>banda</p> <p>Gerd Holm's Eff. AS Bandagisten Hilde Fosdahl Storgt. 10 ved Berg Sparebank Tlf. 69 18 12 88</p> <p>GODKJENT LEVERANDØR AV HELSE- OG SYKEARTIKLER</p>	<p>Comfort Rørleggeren i nærheten</p> <p>F. JØRGENSEN A/S 100. ÅRSBEREDELSE OG TORNING</p> <p>Tlf 69 17 86 14 www.f-jorgensen.no</p>	
<p>Kynningsrud</p> <p>www.kynningsrud.no</p>	<p>Wave</p> <p>BÅT-HOLM AS Vi satser på service</p>	<p>DATASERVICE .NET</p> <p>Når det gjelder IT og økonomi</p> <p>REGNSKAPS-SERVICE</p>	<p>KIWI minipris BRØDLØS</p> <p>Tlf 69 17 20 37</p>	<p>GULLSMED</p> <p>Ottar Linde-Nielsen a/s</p> <p>Tlf 69 17 60 62</p>	<p>LINDHAUGEN MASKINENTRENERØR & ANLEGGSSARTNERFIRMA</p> <p>Løkkevikveien 3, 1747 Skjeberg Tlf 69 18 76 00 www.lindhaugen.no Din samarbeidspartner på grunnarbeider og grantanlegg</p> <p>GODKJENT FOR MASKINER RESTER</p>